

Euroopa
ainepunktisüsteemi
ECTS rakendamise
käsiraamat

Euroopa
ainepunktisüsteemi
ECTS rakendamise
käsiraamat

Käesoleva väljaande koostamisel on lähtunud Euroopa Komisjoni projekti "Tuning Educational Structures in Europe" (vaata täpsemalt http://ec.europa.eu/education/policies/educ/tuning/tuning_en.html) ja "ECTS Users' Guide European Credit Transfer and Accumulation System and the Diploma Supplement", 2005 (vaata täpsemalt http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/guide_en.html) põhimõtetest.

Teksti autor / Katrin Kiisler, Bologna protsessi nõustaja Eestis, SA Archimedes

Konsultandid /

Heli Aru, Haridus- ja Teadusministeerium

Volli Kalm, Bologna protsessi nõustaja Eestis, Tartu Ülikool

Annika Tina, Haridus- ja Teadusministeerium

Aune Valk, Bologna protsessi nõustaja Eestis, Tartu Ülikool

Gunnar Vaht, SA Archimedes

Täname ECTS-töögrupi liikmeid konstruktiivse arutelu eest 12. mail 2006 Viljandis

Väljaandja / SA Archimedes

Kujundus / Aide Eendra

Trükk / AS Triip

Raamat ilmub Euroopa Komisjoni projekti „Bologna Promoters 2005“ toel koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga

ARCHIMEDES
s i h t a s u t u s

© 2006 raamatu tekste võib kasutada hariduslikel eesmärkidel viitega allikale

ISBN-13: 978-9949-13-960-6

ISBN-10: 9949-13-960-0

Sissejuhatus

Euroopa ainepunktisüsteem (*ECTS, European Credit Transfer and Accumulation System*) loodi 1989. aastal EL koostööprogrammi Erasmus raames eesmärgiga lihtsustada vahetusüliõpilaste välismaal läbitud õpingute tunnustamist ja ainepunktide ülekandmist. Ainepunktide ülekandmise süsteemina laienes ECTSi kasutamine kolmekümnesse Euroopa riiki ja leidis rakendamist enam kui tuhandes Euroopa kõrgkoolis. Veel enne, kui Bologna protsessiga liitunud Euroopa riigid nimetasid Euroopa ainepunktisüsteemi kui ühte Euroopa kõrgharidusruumi nurgakivi, leidsid selle edasiarendused siseriikliku ainepunktisüsteemina rakendamist mitmel pool Aasias ja Lõuna-Ameerikas. 2002. aastal toimunud Euroopa Ülikoolide Assotsiatsiooni (*EUA, European University Association*) aastakonverentsil toodi esmakordselt esile ühtse ainepunktisüsteemi keskne roll Euroopa kõrghariduses. Aastaks 2006 on ECTS muutunud kõige enam kasutatavaks ainepunktisüsteemiks Euroopas. Siseriiklikult on seda rakendanud või rakendamas nii varem teistel alustel toiminud punktisüsteemide traditsiooniga riigid kui ka regioonid, kus ainepunktidel põhinev töömahu arvestus on uudne. Euroopa ainepunktisüsteem moodustab ka Euroopa kõrghariduse kvalifikatsiooniraamistiku ühe peamistest toetuspunktidest.

Euroopa ainepunktisüsteemi korrektne rakendamine muudab selle abil kirjeldatud õppekavad rahvusvaheliselt mõistetavaks ja võrreldavaks. Seda saab rakendada kõikidele õppetöö vormidele, olenemata nende sisust ja laadist, ja ühtviisi nii mobiilsetele kui kohapeal õppivatele üliõpilastele. Euroopa ainepunktisüsteemi rakendamine lõpetab ka senise mobiilsete üliõpilaste dokumentide käsitsi väljaandmise ja tarbetu topelttöökade akadeemiliste õiendite väljastamise. Samuti lihtsustab see Eesti kõrgkoolide diplomite ja nendega tõendatud kvalifikatsioonide arusaadavust mistahes kõrgkoolile või tööandjale maailmas.

Algselt toetas Euroopa ainepunktisüsteem üliõpilaste mobiilsust, üha enam on see aga muutumas oluliseks vahendiks õppekava planeerimisel ja kujundamisel. Sellest tulenevalt on muutunud palju tugevamaks Euroopa ainepunktisüsteemi seosed õpitulemuste, hindamise ja kvaliteediküsimustega. Ainepunktidel on selge kokkupuutekoht akadeemiliste normide ja kokkulepetega, nende kasutamine ja ühtsetel alustel kirjeldamine aitab kaasa erinevates riikides kehtestatud standardite selgitamisele ja kontrollile. Seejuures lihtsustab ECTSi kasutamine endiselt üliõpilaste ja õppejõudude mobiilsust, pakkudes ühist alust ainete ning õppekavade sisu ja raskusastme, õpetamiseetodite ja hindamiskriteeriumite kohta.

Viimase kümne aasta jooksul on haridus olnud kaasa tõmmatud üldisesse ja pöördumatusse globaliseerumise ja rahvusvahelistumise protsessi. Rohkem kui kunagi varem on üliõpilased valmis vähemalt osa oma õpingutest läbima välismaal, tööjõu mobiilsus on saanud reaalsuseks ka Eestis. Euroopa ainepunktisüsteem pakub vahendit, millega kvalifikatsioonide sisu uutes tingimustes üheselt väljendada. Selle rakendamise vajalikkus ei seisa mitte selles, et ta oleks parim kõikides kunagi loodud sarnastest süsteemidest, vaid seetõttu, et ECTS on universaalselt teatud ja tunnustatud ning suudab seeläbi ületada erinevate haridussüsteemide vahel olevad tõkked.

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Euroopa ainepunktisüsteem ECTS	5
1.1. Üldised põhimõtted	5
1.2. Euroopa ainepunktisüsteem ja Bologna protsess	7
1.3. Siseriiklik regulatsioon	8
2. ECTS rakendamise põhitõed	9
2.1. Õppekava kirjeldamine	9
2.1.1. Moodulid	9
2.1.2. Oodatud õpitulemused	10
2.1.3. Üldised ja erialaspetsiifilised pädevused	12
2.1.4. Kõnnise ja keskmise kirjeldamine	13
2.2. Töömahu hindamine ainepunktides	13
2.2.1. Üliõpilase töökoormuse arvestamine	14
2.2.2. Õppeaasta töömaht	15
2.2.3. Ainepunktide erinevused	16
2.2.4. Euroopa ainepunktide suhteline ja absoluutne väärtus	16
2.3. ECTS-i jaotusskaala	17
2.3.1. Põhimõtted ja praktika	17
2.3.2. Riiklik regulatsioon	20
2.4. Euroopa ainepunktide ülekande süsteem	20
2.4.1. Põhimõtted ja dokumentatsioon	21
2.5. Euroopa ainepunktisüsteem ja elukestev õpe	22
2.6. Mõisted	23
2.7. Näidised	26
Lisa 2.7.1. Õppeleping (Learning Agreement)	27
Lisa 2.7.2. Tõend õppetulemuste kohta (Transcript of Records)	29
Lisa 2.7.3. Mooduli või aine planeerimise mudel (Form for Checking Workload of an Educational Module I) (Tuning)	31
Lisa 2.7.4. Üliõpilase töökoormuse kontrollimise küsimustik (Form for Checking Workload of an Educational Module II) (Tuning)	34

1. Euroopa ainepunktisüsteem

Vaevalt oskasid Euroopa ainepunktisüsteemi loojad ette näha, et kakskümmend aastat hiljem on sellest saanud üks Euroopa kõrghariduse tuntumaid „kaubamärke“, mis on tõrjumaa kõrvale kõiki teisi traditsioonilisi õppetöö mahtu väljendavaid meetodeid. Ometi on pärast Bologna deklaratsiooni alla kirjutamist Euroopa ainepunktisüsteemi siseriiklikult kasutusele võtnud või seda tegemas kümned Euroopa riigid, sh Eesti.

1.1. Üldised põhimõtted

Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS) on üliõpilaskeskne ja tulemusele orienteeritud õppetöö mahtu kirjeldav süsteem, mille kaudu väljendatakse keskmise üliõpilase poolt õppekavas/aineprogrammis määratletud õpitulemuste saavutamiseks tehtud töö hulka.

Vastavalt kehtivatele õigusaktidele tuleb Eesti kõrgkoolidel Euroopa ainepunktisüsteemile täielikult üle minna 2009/2010. õppeaastaks. Selle saavutamiseks tuleks olemasolev ainepunktisüsteem Euroopa ainepunktisüsteemiga asendada alates juba 2007/2008 või hiljemalt 2008/2009 õppeaasta vastuvõtust. Ka varem vastuvõetud üliõpilaste õpingute näitamisel on soovitatav kasutada uut süsteemi või vähemalt uut ja vana süsteemi paralleelselt. Alates 2009/2010. õppeaastast tuleb kõrgkoolidel diplomi juurde väljastataval akadeemilisel õiendil näidata õppeainete mahtu Euroopa ainepunktisüsteemis ka varem alustanud üliõpilaste puhul. Samaks ajaks tuleks kõigi olemasolevate õppekavade kirjeldused muuta õpitulemustepõhiseks.

Aastaid kasutati ECTS-i ainepunktide ülekandmise süsteemina, mis võimaldas kirjeldada ainete läbimiseks vajalikku töö mahtu erinevates süsteemides ja seeläbi paremini võrrelda üliõpilasvahetuse käigus üliõpilase poolt välismaal tehtud tööd. Kokkuleppeliselt võrdsustati üliõpilase aastane töökoormus kõikjal 60 ECTS ainepunktiga. Ainepunkte määrati vahetusüliõpilastele võrdluses kogu õppeaasta jooksul keskmise üliõpilase poolt tehtud tööga, neid määrati tunnustamise lihtsustamise eesmärgil niisiis suhtelisel skaalal.

ECTS-i rakendamisel siseriikliku ainepunktisüsteemina ei saa lähtuda samadest põhimõtetest. Ametliku ja ainsa punktisüsteemina omandavad Euroopa ainepunktid absoluutse väärtuse – neid ei saa enam arvestada kogu aasta töömahuga proportsionaalselt, vaid kehtestada tuleb üheselt mõistetavad standardid.

Kokkuleppeliselt võrdub 60 Euroopa ainepunkti keskmise täiskoormusega õppiva üliõpilase aastase töökoormusega. Üliõpilase aastane töökoormus võib seejuures olenevalt töökorraldusest riigiti erineda, jäädes enamasti siiski 1500–1800 töötunni vahele. Niisiis võib ühe Euroopa ainepunkti saamise eelduseks olla olenevalt riigist 25–30 töötundi. Selline töömahu kõikumine ei või tunnustamisel ometi saada erinevates riikides välja antud Euroopa ainepunktide erineva käsitlemise aluseks, sest tihti on nende taga lihtsalt erinevad arvestusviisid või ajalooliselt kujunenud töökultuur.

Eestis on ülikooliseaduse ja rakenduskõrgkooli seaduse muutmise seadusega üliõpilase õppeaasta jooksul tehtava töö piirmääraks seatud 1560 tundi, seega võrdub 1 Euroopa ainepunkt Eestis üliõpilase poolt tehtud 26 tunni tööga. Lihtne arvestus näitab, et Euroopa ainepunktidele üleminek ei tähenda pelgalt korrutustehet ja senise 1 AP automaatset asendamist 1,5 Euroopa ainepunktiga, vaid uuesti tuleks üle vaadata ka iga olemasoleva aine läbimiseks vajaliku töö maht.

Ainepunktid näitavad vaid, kui suur osa õppekavast on läbitud, nende kaudu ei ole võimalik väljendada töö kvaliteeti, sisu või spetsialiseerumise taset. Punkte ei tohiks seetõttu automaatselt ühest kontekstist teise tõsta, alati tuleb neile anda ka sisuline hinnang. Seejuures tuleks siiski vältida õppe- ja ainekavade detailset kõrvutamist, selle asemel kasutatakse Euroopa ainepunktisüsteemis pigem üliõpilaste poolt omandatud pädevuste võrdlust.

Üliõpilane saab ainepunktid ainult juhul, kui kontrolli tulemusel on tuvastatud, et õppekava raames määratletud pädevused ja oskused, nn õpitulemused on omandatud. **Õpitulemused näitavad, mida üliõpilane pärast õppekava või mõne selle osa edukat omandamist teab, mõistab või oskab teha.** Suurim Euroopa ainepunktisüsteemi erinevus seni kasutusel olnud süsteemiga võrreldes seisnebki just selles, et pearõhk pannakse õpitulemustele. Seni on Eesti õppekavades kasutatud põhiliselt kirjeldavat lähenemist õppimise protsessile – selgitatakse, milliseid teemasid õppejõud käsitleb ja milliseid õppematerjale kasutab. Ka ainepunktide ülekandmisel on omandatud pädevuste arvestamise asemel seni liialt tihti takerdunud sellesse, kas üliõpilane üht või teist raamatut on ikka lugenud.

Euroopa ainepunktisüsteemi raames on välja arendatud ka eraldi jaotuskaala, mille eesmärgiks on erinevates süsteemides välja antud hinnete mõistmine ja võrdlemine. Erinevalt teistest Euroopa ainepunktisüsteemi elementidest ei ole jaotuskaala suhtes peaaegu kusagil kehtestatud riiklikke standardeid, sest see mitte ei tõlgi institutsioonisisest üliõpilase teadmiste antud hinnet, vaid **näitab üliõpilase teadmisi objektiivses võrdluses samal ajal samas süsteemis õppinud teiste tudengitega.** Kindlasti ei ole Euroopa jaotuskaala mõeldud asendama olemasolevaid riiklikke hindamissüsteeme, vaid seda tuleks soovitatavalt rakendada riikliku süsteemiga paralleelselt.

Õppejõud hindab üliõpilase teadmisi ja oskusi endiselt kohapeal sätestatud põhimõtete alusel, Euroopa ainepunktisüsteemi jaotus näitab täiendavalt, kuhu tudeng võrreldes teiste üliõpilastega oma teadmiste poolest kuulub. Sellise jaotuse tuletamise eelduseks on üliõpilaste tulemusi kajastava üksikasjaliku andmebaasi olemasolu. Kohalikus süsteemis positiivse hinde saanutele tuletatakse Euroopa ainepunktisüsteemi jaotus järgmiselt.

- A – parimad 10%**
- B – järgnevad 25%**
- C – järgnevad 30%**
- D – järgnevad 25%**
- E – järgnevad 10%**

Oluline on siiski silmas pidada, et erineva suurusega õpperühmades võib Euroopa ainepunktisüsteemi jaotuskaalat rakendada mõneti erinevalt. Reeglite sõnasõnaline järgimine võib sageli üsna arutuid tulemusi anda.

1.2. Euroopa ainepunktisüsteem ja Bologna protsess

Bologna protsessi raames toimub Euroopa kõrghariduse põhjalik ümberstruktureerimine. Eesmärgiks on parandada siinse kõrghariduse vastavust tööturu vajadustele, edendada kvaliteedikontrolli struktuure, kõrvaldada üliõpilaste liikumist takistavad tegurid, muuta arusaadavamaks ja kergemini võrreldavaks väljastatavad kvalifikatsioonid ning luua ühtne ainepunktisüsteem.

Niisiis on Euroopa ainepunktisüsteemil selles protsessis oluline roll. 2001. aastal Prahast kokku tulnud haridusministrid rõhutasid, „et õppeprotsessi ja kvalifikatsiooni omandamise suurema paindlikkuse saavutamiseks on oluline sätestada väljastatavate kvalifikatsioonide ühised alused, mida toetaks ECTS või sellele sarnanev punktisüsteem, milles sisalduks ühekorraga nii ainepunktide ülekandmise kui kogumise funktsioonid. Koos vastastikku tunnustatud kvaliteedikindlustuse mehhanismidega parandaks see üliõpilaste ligipääsu Euroopa tööturule ning suurendaks Euroopa kõrghariduse haakuvust, atraktiivsust ja konkurentsivõimet.”¹ Kaks aastat hiljem Berliinis tödesid ministrid, et Euroopa ainepunktisüsteem on üha enam muutumas riiklike haridussüsteemide osaks.

Kuigi ECTS eksisteeris ainepunktide ülekandmise süsteemina juba oluliselt varem, andis just muutumine Bologna protsessi osaks tõuke selle kasutuselevõtuks riiklike ainepunktisüsteemide asendajana. Selline areng polnud ministrite sihiks Prahast, kus pigem oodati Euroopa ainepunktisüsteemi muutumist piirideüleseks täiendavaks süsteemiks. Paljudes protsessiga liitunud riikides aga otsustati kahe paralleelse süsteemi kasutamisest tulenevate probleemide vältimiseks varasematest siseriiklikest süsteemidest üldse loobuda. Nii on 2006. aastaks Euroopa ainepunktisüsteemi siseriiklikult kasutusele võtnud juba Albaania, Austria, Belgia, Holland, Itaalia, Norra, Sloveenia, Soome, Šveits ja Taani, ent ka paljud väljaspool Euroopat paiknevad riigid. Lähiaastatel kavatsevad seda teha Hispaania, Küpros, Läti, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Ungari jt.

Just tõsiasi, et paljud meid ümbritsevad ja meiega seni sarnast punktisüsteemi kasutanud riigid on otsustanud Euroopa ainepunktisüsteemi kiiresti siseriikliku süsteemina rakendada, muudab vana korra asendamise vajalikuks ka Eestis. Vastasel juhul muutuks Eesti riigiks, kus väljastatavate kvalifikatsioonide kirjeldused ja nende omandamist tõendavad tunnistused vajavad arusaadavuse, võrreldavuse ja haakuvuse parandamiseks eraldi „tõlkeid” kõigile arusaadavasse Euroopa ainepunktisüsteemi. Tegemist ei ole kindlasti Eestile pealesurutud protsessiga, vaid muutusega, mis tagab siinsete kõrgkoolide ja lõpetajate rahvusvahelise konkurentsivõime. Euroopa ainepunktisüsteemi kasutamine annab Eesti kõrgharidusele mitmeid konkurentsieeliseid, sealhulgas:

- võimaldab inimestel kõikjal Euroopas ja maailmas mõista Eestis väljaantavate kvalifikatsioonide olemust ja võrrelda neid teiste omasugustega mujal;
- parandab Eesti kõrghariduse läbipaistvust ja paindlikkust, sellele ligipääsu, mobiilsust, akadeemilist tunnustamist ja rahvusvahelist koostööd laiemalt;
- kaitseb õppetöö sisu ja meetodite mitmekülgust ning seeläbi riiklikku ja institutsionaalset autonoomiat;
- tõstab Eesti ja Euroopa kõrghariduse konkurentsivõimet ja tuntust.

¹ Euroopa haridusministrite kohtumise kommünikee (Prahast 19. mail 2001)

Euroopa ainepunktisüsteem on vaid üks Bologna protsessi eesmärkide saavutamise vahenditest, mitmed neist on üksteisega seotud sellisel moel, et vajavad kindlasti üheskoos rakendamist. Järgmisteks sammudeks pärast Euroopa ainepunktisüsteemi kasutuselevõttu on kvalifikatsiooniraamistiku sõnastamine, õpitulemuste kirjeldamine ja nendele vastavate hindamismeetodite rakendamine ning seniste kvaliteedikindlustuse meetmete kriitiline ülevaatamine. Kindlasti peame kõigi nimetatud sammudega arvestama juba süsteemi rakendamisel, isegi kui arutelud nende teostamise üle veel käivad.

1.3. Siseriiklik regulatsioon

Vastavalt ülikooliseaduse ja rakenduskõrgkooli seaduse muudatustele tuleb Eesti kõrgkoolidel Euroopa ainepunktisüsteem kasutusele võtta hiljemalt alates 2009/2010. õppeaastast.

Ülikooliseaduse ja rakenduskõrgkooli seaduse muutmise seadus

§ 15. Euroopa ainepunktisüsteemi kohaldatakse õppekavadele alates 2009/2010. õppeaastast. Akadeemiliste õiendite väljastamisele kohaldatakse Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunktide arvestust alates 2010. aasta 1. jaanuarist, kusjuures enne 2009/2010. õppeaastat õppe mahu arvutamisel kasutatud ainepunktid arvestatakse ümber Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunktidesse.”

Euroopa ainepunktisüsteemi rakendades ei asendata Eestis hetkel kehtivaid õppetulemuste hindamise aluseid. Kõrgkoolidel on soovitatav astuda samme võimaldamaks Euroopa ainepunktisüsteemi jaotuse mehhaanilist tuletamist olemasolevate hinnete alusel. Ent kuni kättesaadav informatsioon ja tehnilised vahendid ei võimalda Euroopa ainepunktisüsteemi jaotust õigesti arvestada, tuleb nende näitamisest hoiduda.

2. Rakendamise põhitõed

2.1. Õppekava kirjeldamine

Enamus õppekavasid Euroopas keskendub täna õpetamise protsessile, valdav osa õppejõududest aga tajub, et tegelikult on olemas konflikt selle vahel, mida üliõpilane teatud ajaperioodi kestel õppejõu arvates peaks ja mida ta tegelikult suudab õppida. Euroopa ainepunktisüsteemi keskmesse ongi seetõttu asetatud üliõpilane, tema töökoormus ning omandatavad oskused ja teadmised. Nii asetab üliõpilaskeskse õppekava ja punktisüsteemi rakendamine suurema rõhu õppekava üldisele ülesehitusele ning keskendub erinevate ainete kasulikkusele õppekava osana või õppuri tulevases töös. Seetõttu on ainepunktide ümberarvestamise kõrval niisama oluline ka nende ülevaatamine ja oodatavate õpitulemuste kirjeldamine. Väga tähtis on alustada õppekava kui terviku kirjeldamisest, selle edukalt läbinud üliõpilase eeldatavate pädevuste täpsest sõnastamisest, üksikute ainete tulemuste ja töömahu analüüsi ning õppekava ülesehituse lihtsamaks ja paindlikumaks muutmisest.

2.1.1. Moodulid

Paljude jaoks tähendab Euroopa ainepunktisüsteemi kasutamine automaatselt ka õppekava moodulipõhist ülesehitust. Praktikas on siiski ka teisi võimalusi, kuigi moodulipõhisel ülesehitusel on ilmseid eeliseid.

Moodulipõhises õppekavas on ained koondatud suurematesse standardse mahuga kogumitesse, mis välistab õppekava tarbetu killustatuse ning võimaldab vähendada üliõpilase poolt tehtavate eksamite ja arvestuste hulka. Samuti teevad moodulid oluliselt lihtsamaks ainepunktide ülekandmise, suurendavad õppekava paindlikkust ja võimaldavad luua erinevaid ühisosadega õppekavu. Liialt range rakendamise korral võib moodulitel põhinev õppekava vähendada õpetamisvabadust, seda saab aga vältida moodulis õpetavate õppejõudude hea koostöö kaudu.

Moodulipõhiselt üles ehitatud õppekavas on eesmärged ja õpitulemusi kirjeldatud paljude õppejõudude tihedas koostöös ning õppetöö läbiviimisel muutuvad vähemtähtsaks õppematerjali valik, kasutatud meetodid ja õppejõu kogemused. Üksikutest ainetest kokku pandud õppekavas võib kõige halvemal juhul koguni juhtuda, et õpetatakse midagi ainult selle pärast, et on olemas materjalid ja vastavate teadmistega spetsialist. Moodulipõhises õppekavas muutub olulisemaks kogu õppekava ülesehitus ja järjepidevus ning õppetöö sisu hakkab mõjutama see, milliseid oskusi ja teadmisi üliõpilasele veel tuleks anda.

Iga õppekava loomisel on võimalik läheneda ainepunktide määramisele kahel moel – ülevalt või alt. Alt-üles lähenemisel moodustab keske osa üks aine, selle roll kogu õppekava ülesehituses võib aga jääda ähmaseks ja juhuslikuks. Sellise lähenemise puhul võivad õppejõud ülehinnata (või alahinnata) üksikute (nende enda või teiste õppejõudude poolt loetavate) ainete rolli õppekavas tervikuna. Kõige sagedamini peegeldub see üliõpilasel nõutava töö mahus. Tulemuseks võib olla, et üliõpilased ei kasuta oma aega kõige otstarbekamalt, sest nende koormus on liiga suur või liiga väike.

Ülevalt-alla lähenemisel on õppekava planeerimise aluseks õpitulemuste kirjeldamine erinevatel astmetel.

Esimene samm: õppekava läbinu õpitulemuste kirjeldamine.

Teine samm: iga mooduli läbinu õpitulemuste kirjeldamine.

Kolmas samm: iga õpetatava aine läbinu õpitulemuste kirjeldamine.

Moodulite kasutamisel on oluline hinnata, kui suured moodulid on konkreetses süsteemis kõige funktsionaalsemad. Liialt väikesed moodulid killustavad õppekava terviklikkust, liialt suured võivad aga muutuda üliõpilaste edasijõudmisel komistuskiviks. **Kõige sagedamini kasutatakse mooduleid suurusega n x 10 Euroopa ainepunkti.** Heaks praktikaks peetakse, kui õppekavas kasutatakse läbivalt üksteisega hästi haakuva suurusega mooduleid, sest see muudab õppekava paindlikumaks ja lihtsustab täiendavate moodulite võtmist mujalt.

Võimalik moodulipõhise õppekava ülesehitus:

1. aasta	10		10		60
	10		10		
	10		10		
2. aasta	20	20	20	60	
3. aasta	10	10	20	60	
	10	10			
Õppekava kokku					180

2.1.2. Oodatud õpitulemused

Hariduse eesmärgid on sajandite jooksul muutunud. Tänapäeva kõrgkoolide rolliks on vaimuinimeste kasvatamise kõrval ka õppijate ette valmistamine ühiskonnaelus osalemiseks. Seetõttu tuleb asetada õppeprotsessis senisest suuremat rõhku tulemustele, mitte vahenditele, mille abil nende tulemusteni jõutakse. Euroopa ainepunktisüsteemi kasutuselevõtmisel tuleb õppekavasid kirjeldada õpitulemustele tuginedes, niiviisi saavutatakse õppetööd planeerides õppekava suurem läbipaistvus ja järjepidevus.

Õppekavas kirjeldatud õpitulemused selgitavad, mida üliõpilane peaks õppeprotsessi eduka läbimise tulemusel teadma, mõistma ja oskama teha. Õpitulemusi saab kirjeldada nii terve õppekava kui üksikute ainete ja moodulite põhiselt ning koos ainepunktide ja hinnetega annavad nad ülevaate õpingud läbinud üliõpilase pädevustest.

Õpitulemuste kirjeldamine ei ole lihtne ülesanne ja seepärast on seda otstarbekas teha õppejõudude ja üliõpilaste koostöös. Kord sõnastatuna peaks õpitulemused vastama järgmistele tingimustele:

- kirjeldama võimalikult täpselt, millised pädevused üliõpilane eeldatavalt omandab;
- olema kergesti mõõdetavad ja seega ka hinnatavad;
- olema realistlikud ja võtma arvesse üliõpilase varasemaid teadmisi;
- vastama seatud eesmärkidele ja hõlmama nii ainepõhiseid kui üldiseid pädevusi;
- olema omandatavad piiritletud ajalise perioodi jooksul.

Head õpitulemuste kirjeldused on kokkuvõtlikud ja sisaldavad ka informatsiooni selle kohta, mida üliõpilane peab tegema, et õpitulemuse omandamist demonstreerida, ning kui hästi ta peab seda tegema. Halvasti sõnastatud õpitulemustest pole kuigi palju kasu.

Näiteks

Halvasti sõnastatud õpitulemus	Hästi sõnastatud õpitulemus
Aine läbimisel mõistab üliõpilane lainemehaanika olulisi arvestusmeetodeid.	Aine edukal läbimisel oskab üliõpilane iseseisvalt ja korrektselt arvutada lainefunktsioone ja rakendada Schrödingeri võrrandit ühedimensionaalsel liikumisel.

Ei ole lihtne leida sõnu, millega õpitulemusi kirjeldada. Oluline on siinjuures silmas pidada, et need kajastaksid aktiivset tegevust, st näitaksid, mida üliõpilane õppeprotsessi lõpus peaks suutma teha. Inglise keeles on õpitulemuste kirjeldajate töö lihtsustamiseks koostatud mitmeid loetelusid sõnadest, mis võiksid õpitulemuste kirjeldamisel abiks olla. Olgu siinkohal toodud ka eestikeelne loetelu, mis on koostatud Bloomi taksonoomia alusel.

Üliõpilane demonstreerib oma	kui ta...
- teadmist	defineerib, kirjeldab, identifitseerib, nimetab, loetleb, ühitab, toob välja, reprodutseerib, valib, sõnastab, esitab, presenteerib, tuletab meelde, tunneb ära, toob välja, kordab, seostab jne
- arusaamist	tõlgendab, teisendab, kaitseb, eristab, hindab, seletab, täpsustab, laiendab, üldistab, toob näiteid, järeldeb, parafraseerib, ennustab, võtab kokku, selgitab, ütleb teisiti, asetab uuele kohale, väljendab, sedastab, retsenseerib, tuvastab, illustreerib, arutab, interpreteerib, formuleerib, klassifitseerib, väljendab, võrdleb jne
- rakendamisoskust	muudab, arvutab, demonstreerib, avastab, arendab, manipuleerib, opereerib, ennustab, valmistab ette, produtseerib, suhestab, näitab, lahendab, ehitab, projekteerib, kasutab, planeerib, valib, rakendab, visandab, sekkub, praktiseerib, tõestab, opereerib, illustreerib jne
- analüüsiostkust	tunneb ära, identifitseerib, teeb osadeks, teeb diagrammi, jaotab, eristab, eraldab, teeb tükikideks, hindab, testib, kontrollib, illustreerib, toob välja, suhestab, selekteerib, uurib, analüüsib, visandab, teeb uurimisvahendi, kalkuleerib, küsib, vastandab, vaidleb, võrdleb, kritiseerib, õigustab, lahendab, võtab kokku, paneb diagnoosi, toob esile, valgustab jne
- sünteesioskust	esitab, kategoriseerib, struktureerib, integreerib, formuleerib, arendab, kombineerib, koostab, loob, tekitab, korraldab, planeerib, moodustab, valmistab ette, konstrueerib, pakub välja, alustab, töötab välja, leiutab, kavandab, korraldab ümber, võtab kokku, seletab, muudab, kirjutab, modifitseerib, organiseerib, produtseerib, sünteesib, täpsustab, ehitab, moodustab, laiendab jne
- hindamisoskust	hindab (kriitiliselt), võrdleb, järeldeb, leiab, vastandab, annab hinnangu, valib, reastab, retsenseerib, eraldab, arvustab, küsib, kaitseb, määratleb, mõõdab, õigustab, tõlgendab, interpreteerib, suhestab, väärtustab, võtab kokku jne

Euroopa ainepunktisüsteemi rakendamine on õpitulemuste kirjeldamisega tihedalt seotud ja üldjuhul soovitatatakse neid kasutama hakata samaaegselt. Ka kõik olemasolevad õppekavad peaksid olema õpitulemustepõhiselt kirjeldatud hiljemalt 2009/2010. õppeaastaks. Arutelu selles osas aga juba käib ning ülikoolide ühisalgatusel loodud ESF projekti "Ülikoolilõpetajate konkurentsivõime tõstmine läbi õppetegevuse kvaliteedi arenduse" raames on pilootvaldkondades õpitulemuste kirjeldused valmimas juba 2007. aastaks. Sama projekti raames on arendamisel ka detailne juhendraamat õpitulemuste kirjeldamisest ja sellega seonduvast terminoloogiast.

2.1.3. Üldised ja erialaspetsiifilised pädevused

Pädevused on teadmiste, oskuste ja suhtumiste kogum, mis kujuneb õppeprotsessi tulemusena ja mida selle erinevates etappides hinnatakse. Õppetöö käigus omandatavaid pädevusi kirjeldatakse õpitulemuste kaudu. Eristatakse üldiseid ja erialaspetsiifilisi pädevusi, neist mõlemal on oma osa igas õppekavas ja neid peab olema võimalik ka mõõta.

Üldiste pädevuste alla kuuluvad näiteks analüüsi- ja sünteesioskus, üldine teadlikkus ümbritsevast, iseseisva õppimise oskus, koostöö- ja suhtlusoskus, kirjalik väljendus- ja esinemisoskus, järjekindlus, juhi- oskused, organisatoorsed oskused jne. Üldised pädevused ei ole ainespetsiifilised ja neid on võimalik omandada paljudes olukordades, mitte ainult konkreetse õppeainega seoses.

Üldiste õpitulemuste kirjeldamise näide

- Oskab esitada uurimistöö tulemusi ja ideid suuliselt, kirjalikult ja visuaalselt ladusas vormis.
- Oskab kasutada arvutit ja töötada efektiivselt statistilise analüüsi, andmebaaside ja tekstitötluse tarkvaradega.

Erialaspetsiifilised pädevused on konkreetsed meetodid ja tehnikad (käsikirjade identifitseerimine, keemiline analüüs, valimi kasutamine), mis omandatakse just konkreetse aine, mooduli või õppekava raames. See on aine tegelik sisu – teoreetilised, praktilised ja eksperimentaalsed oskused, faktilised teadmised, probleemide käsitlemise ja lahendamise teed, aine ajaloo ja arengu tundmine jne.

Ainepõhiste õpitulemuste kirjeldamise näide

- Mõistab bioloogilise katalüüsi keemilisi ja termodünaamilisi aluseid ning ensüümide ja teiste proteiinide rolli rakkude ning organismide funktsiooni ja elukäigu määramisel.
- Tunnetab muusikateooria ja -praktika vahelisi seoseid ning oskab nende seoste kirjeldamisel kasutada kohaseid tehnikaid ja meetodeid.

Samade õpitulemuste ja pädevusteni on võimalik jõuda erinevaid meetodeid, tehnikaid ja õppevorme kasutades. Pädevuse omandamiseks pole kunagi üht ja ainust teed ja nii muutub õppekava kirjeldamine õpitulemustest lähtuvalt konkreetsetest materjalidest, meetoditest ja õppejõududest vähem sõltuvaks.

2.1.4. Kännise ja keskmise kirjeldamine

Õpitulemuste kirjeldamisel seisab iga õppejõu ees küsimus, mida siis täpselt kirjeldada – kas neid oskusi ja teadmisi, millega saab positiivse hinde, või neid, millega lahkub üldjuhul suurem osa üliõpilastest. Mõistetavalt tahaks iga õppejõud tegelikult kirjeldada hoopis oma unistuste üliõpilase teadmisi, ent kuna absoluutset teadmist pole olemas, siis on soovitatav jääda sagedamini esinevate tulemuste kirjeldamise juurde.

Tulevasele tööandjale, kliendile või partnerile on oluline teada, mis on need pädevused, mis kõigil aine või õppekava läbinutel kindlasti on. Näiteks tahaksid nii meditsiiniõe tööandja kui klient kindlasti teada, kas süsti oskab teha iga õppekava läbinud tudeng või ainult keskmine neist. Samas võib kõige elementaarsemate pädevuste kirjeldamisel jääda suur osa omandatud teadmistest välja toomata, see omakorda pole aga õiglane paremate tudengite suhtes. Näitlikustamiseks olgu toodud järgmine võrdlus.

Künnis	Keskmine
- Oskab teaduslikele põhimõtetele toetudes modelleerida ning analüüsida tavapäraseid tehnilisi süsteeme, protsesse ja tooteid.	- Oskab teaduslikele põhimõtetele toetudes modelleerida ning analüüsida uusi tehnilisi süsteeme, protsesse ja tooteid.
- Oskab tuvastada empiirilises sotsioloogilises uuringus kasutatud meetodeid ning kokku võtta töö tulemusi.	- Oskab kriitiliselt hinnata empiirilises sotsioloogilises uuringus kasutatud meetodeid ning kokku võtta ja selgitada töö tulemusi.

Kogu õppekava kirjeldamisel võib olla otstarbekas kirjeldadagi õpitulemusi mitmel erineval tasemel, nii nagu tehakse seda näiteks mitmel pool Suurbritannias. Ainult ühe taseme kirjeldamise puhul on aga oluline väga selgelt ära näidata, millise tasemega üliõpilaste tulemused on kirja pandud. **Eestis, sarnaselt enamusele Bologna protsessi raames õpitulemuste kirjeldamist rakendanud riikidele, on soovituslik välja tuua keskmiselt üliõpilaselt oodatavaid tulemusi. Reguleeritud kutsealadel on siiski vajalik ka künnise kirjeldamine.**

2.2. Töömahu hindamine ainepunktides

Uute õppekavade loomisel on oluline lähtuda õpitulemuste ja üliõpilase eeldatava töökoormuse analüüsist. Kui soovitud õpitulemused on sõnastatud, tuleb järgmise sammuna hinnata, kui palju aega kulub neist igaühe saavutamiseks. Arvestuse aluseks tuleks võtta see, kui palju keskmine üliõpilane kindla ajavahemiku jooksul suudab õppida. Reaalsuses selline arvestus ja õppetöö tegelik aeg ilmselt ei kattu. Õppekavas ei ole kunagi nii palju ruumi, et üliõpilane võiks selgeks õppida kõik, mida õppejõud tahaks talle õpetada, niisiis tuleb reaalses elus teha kompromisse ja leida kesktee olemasoleva aja ja soovitud tulemuste vahel. Enamasti tuleb ümber sõnastada oodatavad õpitulemused, sest aega õppetööks reeglina kuskilt juurde võtta ei saa. Kui õppekava õigesti planeerida, peaks selguma, kui palju aega iga tegevuse jaoks õppekavasse jääb. Ainepunktid aitavad arvestada vajalikku töömahtu ja seavad realistliku piiri, mida õppekavasse (ainesse, õppeaastasse) saab ja mida ei saa mahutada.

2.2.1. Üliõpilase töökoormuse arvestamine

Keskmiist üliõpilast pole tegelikult olemas, ometi on olemas konsensus, et teatud teadmiste ja oskusteni jõudmiseks on vaja aega ja eelnevaid teadmisi. Õppejõududel on tavaliselt üsna selge arusaam, mida üliõpilaselt kindla ajavahemiku jooksul ühe õppekava raames võib nõuda. Töötunnid, õppemeetodid ja õpitulemused on aga omavahel tihedalt seotud. Keskmine tööaeg ei ole väga tõenäoliselt ühegi olemasoleva üliõpilase reaalseks tööajaks. Ideaalset olukorda pole olemas ja samade tulemusteni on võimalik jõuda erineval moel.

Oluline on mitte unustada, et panustatud aja kõrval on õpitulemuste saavutamisel määravateks muutujateks ka varasem kvalifikatsioon ja teadmised. Kui kuulajate ettevalmistus on erisugune, tuleb sellega arvestada ka aine või mooduli töömahu planeerimisel ning sarnase sisuga ainel või moodulil võib erinevate õppekavade raames olla erinev maht. **Arvestuslik õppeaeg on niisiis tundide hulk, mida keskmine konkreetse õppekava üliõpilane vastava taseme õpitulemusteni jõudmiseks eeldatavalt vajab.**

Üliõpilase töökoormust on võimalik määrata mitmel moel, Euroopa ülikoolide ühisalgatusel ellu kutsutud projekti *Tuning Educational Structures in Europe* raames tehtud analüüsidest ilmnes, et erinevad lähenedused õppetöele, õppimisele ja hindamisele mõjutavad üliõpilase töömahtu märkimisväärselt. Ka ühe õppekava sees võivad õppejõud üliõpilase töömahtu hinnata erinevalt. ECTS ainepunktide kasutuselevõttul soovitatakse *Tuning* projekti järeldustes üliõpilase töömahu määramisel kasutada võimalusel järgmisi samme.

- Rakendada moodulipõhist õppekava ülesehitust

Moodulipõhise õppekava korral arvestavad õppejõud oluliselt enam teiste õppejõudude poolt läbiviidava õppetöö mahu ja laadiga, seetõttu väheneb võimalus kordusteks või oluliste teadmiste ja oskuste omandamata jäämiseks. Mooduli õpitulemusi tuleks kirjeldada ühtsena, näidates ära, millised oskused ja teadmised selle edukalt läbinud üliõpilane on omandanud. Kõikides moodulites võiks üliõpilase jaoks olla soovitatavalt sarnane fikseeritud töömaht.

- Hinnata üliõpilaste töömahtu

Iga moodul koosneb mitmetest erinevatest tegevustest, mida on võimalik üliõpilase töömahtu juures arvesse võtta. Näiteks mõjutavad seda aine tüüp (loeng, seminar, praktikum, laboritöö, harjutustund vmt), tegevuste tüübid (loengutes osalemine, kirjalike tööde kirjutamine, kirjanduse lugemine, teiste tööde refereerimine ja oponentimine jne), ent ka kasutatav hindamisviis (suuline ja kirjalik eksam, ettekanne, test, essee, portfoolio, kursusetöö, raport vmt).

- Kontrollida eeldatava töö mahtu

Õppejõu arusaam vajalikust töö mahust ja õpitulemusteni jõudmiseks reaalselt vajalik töö maht võivad üksteisest oluliselt erineda. Seetõttu tuleks üliõpilase töökoormust kindlate perioodide jooksul hinnata, kõige tavapärasem vorm selleks on küsimustik. Ühtlasi on küsimustike kaudu

võimalik kontrollida, kas oodatavaid õpitulemusi on korrektselt kirjeldatud.

- Muuta vajadusel töökoormust, tegevusi või õpetamismeetodeid

Kui tagasiside tulemusena ilmneb, et üliõpilase töömahtu on valesti hinnatud, tuleb töökoormust või õppetöö laadi kindlasti muuta. Enamasti tuleb siiski muuta meetodeid, hindamisprotsessi ja kasutatavaid materjale, sest mooduli läbimiseks määratud aega muuta ei saa.

Tuning projekti raames on välja töötatud ka abistavad vormid, mille abil on õppejõul lihtsam oma aine töömahtu hinnata ja kontrollida (*lisa 2.7.3 ja 2.7.4*).

2.2.2. Õppeaasta töömaht

Ainepunkt on üliõpilase töömahu mõõtühik, mis näitab, kui palju aega kulub keskmisel üliõpilasel soovitud tulemuse saavutamiseks. Keskmise täiskoormusega õppiva üliõpilase nominaalse aasta eeldatav töömaht on 60 Euroopa ainepunkti.

Ainepunktide arvestamine töömahu alusel ja praeguste ainepunktide muutmine Euroopa ainepunktideks ei tohiks olla automaatne protsess. Tänu Euroopa ainepunktisüsteemile üleminekul tekkinud viivitustele on ka Eestis võimalik seda protsessi alustada õpitulemuste kirjeldamise ja õppekavade ülevaatamisega.

Akadeemilise aasta pikkus on üks olulisemaid faktoreid, mis mõjutab ühe ainepunktiga näidatava töö hulka. Esmapilgul on õppeaasta pikkus riigiti märgatavalt erinev, ent lähemal vaatlusel pole erinevused siiski nii suured. Riikides, kus ametlik õppeaeg on lühem, peavad üliõpilased palju sagedamini ja rohkem tegema tööd ka formaalse puhkuse ajal (praktika, projektitööd, uurimused jmt).

Enamasti jääb õppeaasta kestus Euroopas 34–40 nädala vahele. Arvestades töönädala kestuseks 40–42 töötundi, on üliõpilase keskmine aastane töömaht Euroopas 1400–1680 tundi. Lühemad õppeaastad on siiski tavalisemad, nii jääb üliõpilaste keskmine koormus kõige sagedamini 1520 töötunni lähedale, millest tulenevalt on ühe ainepunkti eest tehtava töö hulk tavaliselt 25–26 tundi.

Kuna Eestis on üliõpilaste võimekus ja õpetamismeetodid kõrgkooliti üldjuhul võrreldavad, **on keskmise üliõpilase poolt ühe Euroopa ainepunkti saamiseks tehtava töö hulk seaduses määratletud 26 arvestusliku töötunniga. Keskmise üliõpilase poolt kogu õppeaasta jooksul tehtava töö mahuks on Eestis 1560 tundi.**

Kõikide õppekavade puhul, mis eeldavad õppeaastas enam kui 1500–1600 töötundi ja kus õppeaasta töömahuks soovitakse määrata enam kui 60 Euroopa ainepunkti, tuleb üliõpilase sellist töökoormust selgelt põhjendada ja näidata. Mõningates riikides kasutuselolev 52-nädalane õppeaasta võib tõesti viia kuni 75 Euroopa ainepunktini, ent lihtsalt intensiivsem töökoormus või suurem raskusaste enamate ainepunktide andmise aluseks olla ei saa.

Palju üliõpilasi õpib tänapäeval ka töö kõrvalt ja osalise ajaga. Üldjuhul on kombeks, et osalise ajaga õppiva üliõpilase õppetöö koormuseks on vähem kui 8 tundi päevas ning kõige sagedamini on osalise ajaga õppetöö mahuks 45 Euroopa ainepunkti (1125–1170 töötundi) aastas. Selline koormus lubab kolmeaastase nominaalajaga õppekava täita nelja aastaga.

Esimese astme (bakalaureuseõpe, rakenduskõrgharidusõpe) õppekavas määratud õppe maht on üldjuhul 180–240 (3–4 aastat) Euroopa ainepunkti ja teise astme (magistriõpe) õppe maht 60–120 Euroopa ainepunkti. Kahe esimese astme töömaht kokku peaks seejuures olema vähemalt 300 Euroopa ainepunkti (5 aastat). Doktoriõppe mahuks on vastavalt õppeaja pikkusele 180–240 Euroopa ainepunkti.

2.2.3. Ainepunktide erinevused

Euroopa ainepunktisüsteemi eesmärgiks on õppekava mahu ja sisu läbipaistvus ning kõigile ühtviisi mõistetavus. Ainepunkte, mida on ühe õppekava läbimiseks vaja, jaotatakse ainete kirjeldamise lihtsustamiseks ja õppetöö paindlikumaks muutmiseks mitmeti. Kuna ainult ainepunktidega ei saa näidata aine komplitseeritust või selle läbimise eelduseks olevate oskuste ja teadmiste taset, lisatakse ainepunktidele sageli ka aine tüübi ja taseme kirjeldused. Mida enam informatsiooni punktide kohta antakse, seda kasulikumaks nad muutuvad. Näiteks jaotatakse aineid kohustuslikeks, valikaineteks ja lisaaineteks. Soovituslik on luua ühtne terminoloogia ka ainete kohta esiletoomiseks õppekavas, näiteks:

- valdkonnaaine/-moodul (sissejuhatav aine/moodul);
- suunaaine/-moodul (põhialuseid ja terminoloogia tundmist eeldav aine/moodul);
- erialaaine/-moodul (spetsiifilisi eelteadmisi nõudev aine/moodul).

2.2.4. Euroopa ainepunktide suhteline ja absoluutne väärtus

Enne iseseisvaks punktisüsteemiks muutumist oli ECTS vaid vahend erinevate riikide kõrgkoolides tehtava õppetöö mahu võrdlemiseks ja välismaal sooritatud õpingute paremaks tunnustamiseks. Kuna tollal kasutati õppetöö mahu määramisel väga erinevaid meetodeid, muuhulgas ka selliseid, kus üliõpilase poolt tehtava töö maht jäi üldse määratlemata, lepiti vastastikuse arusaamise hõlbustamiseks kokku, et ühe õppeaasta töömaht mistahes Euroopa kõrgkoolis vastab 60 ECTS ainepunktile. Iga läbitud ainet või moodulit vaadeldi seetõttu võrdluses kogu õppeaasta jooksul tehtava töö mahuga, sest teisi üliõpilase töömahtu enam-vähem korrektselt kirjeldavaid vahendeid polnud. Näiteks Saksamaal ei olnud üliõpilase töömahtu võimalik täpsemalt kirjeldada seetõttu, et puudusid õppekavade üksikasjalikumad kirjeldused, Itaalias aga seepärast, et määratletud nominaalsel ja tegelikul õppeajal olid liialt suured erinevused. Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemis oli ainepunktil seega suhteline väärtus.

ECTSi muutumisel iseseisvaks punktisüsteemiks omandavad ka Euroopa ainepunktid absoluutse väärtuse – neid ei arvestata enam võrdluses õppekava teiste ainete ja moodulitega, vaid võttes aluseks üliõpilase poolt tehtava töö mahtu oodatud õpitulemusteni jõudmisel. Sellest tulenevalt ongi jõutud oluliselt täpsemalt määratletud kokkulepeteni ainepunktide tähenduse osas, kuid siiski ei ole ühe ainepunkti töömaht kõikjal täpselt sama. Kuni erinevused on väikesed, ei tohiks neid arvestada ka

tunnustamisel. Tänapäeval tuleks Euroopa ainepunktisüsteemis välja antud punkte vaadelda suhtelise skaalal vaid juhul, kui kõrgkoolis, kus need on välja antud, ei ole üliõpilaselt tulemusteni jõudmiseks eeldatava töö maht täpselt määratletud.

2.3. ECTSi jaotusskaala

Hindamine on õppetöö oluline ja väga tundlik osa, selle taga on sageli erinevad pedagoogilised ja kultuurilised traditsioonid, mida oleks raske ja otstarbetu muuta. Seda enam on aga üliõpilaste ja töötajate liikumise hõlbustamiseks vaja vahendit, mis muudaks hinded ühest süsteemist teise ülekandmiseks arusaadavaks.

Nii eksisteerib ka täna Euroopas palju erinevaid hindamisskaalasid. Lihtsustamaks kõigis neis erinevates süsteemides antud hinnete tõlgendamist ja võrdlemist, ongi Euroopa ainepunktisüsteemi raames välja töötatud universaalne jaotusskaala. **ECTSi jaotusskaala ei ole loodud riiklike hindamisskaalade väljavahetamiseks, vaid neis antud hinnete süsteemi mittetundvatele isikutele arusaadavamaks muutmiseks.** Erinevalt Euroopa ainepunktisüsteemist ei ole Euroopa riigid üles näidanud märkimisväärset huvi Euroopa ainepunktisüsteemi jaotusskaala iseseisvaks siseriiklikuks kasutuselevõtuks. Ilma alternatiivse hindamisviisita pole seda tegelikult võimalik rakendada.

2.3.1. Põhimõtted ja praktika

Euroopa ainepunktisüsteemi jaotusskaala on suhteline ja näitab üliõpilase tulemusi võrdluses teiste samal ajal aine edukalt läbinud üliõpilastega. Õppejõud hindab üliõpilase teadmisi ja oskusi endiselt riiklikult sätestatud põhimõtete alusel, ECTS jaotus näitab täiendavalt, kuhu tudeng võrreldes teiste üliõpilastega oma teadmiste poolest kuulub. ECTS jaotuse korrektse tuletamise eelduseks on piisavalt detailse kohaliku hindamisskaala ja piisavalt suurte õpperühmade olemasolu. Nende puudumisel on võimalik ECTS jaotust tuletada vaid juhul, kui selleks kasutada üliõpilaste tulemusi pikema ajavahemiku jooksul või erinevate õpperühmade lõikes.

Traditsiooniliselt tuletatakse ECTS jaotus kohalikus süsteemis pandud hinde alusel automaatselt.

- Positiivse tulemuse saanud üliõpilastele tuletatakse ECTS jaotus järgnevalt:

A-rühm: 10% kõige paremaid teadmisi näidanud positiivse hinde saanud üliõpilastest
B-rühm: järgnevad 25% positiivse hinde saanud üliõpilastest
C-rühm: järgnevad 30% positiivse hinde saanud üliõpilastest
D-rühm: järgnevad 25% positiivse hinde saanud üliõpilastest
E-rühm: järgnevad 10% positiivse hinde saanud üliõpilastest

ECTS jaotuse puhul ei kõnelda enam „suurepärasest“ või „väga heast“ tulemusest, sest protsentidel põhineva jaotuse kasutamisel ei ole need piirid selged. Kui ECTS jaotust on millegipärast vaja sõnaliselt kommenteerida, võiks selleks kasutada väljendeid „parimate seas“, „keskmine“ vmt.

- Negatiivse tulemuse saanud üliõpilased asetuvad jaotuses järgnevalt:

FX-rühm: üliõpilased, kes peaks veel pisut tööd tegema

F-rühm: üliõpilased, kes peaksid olulisel määral veel tööd tegema

Kui kohalikus süsteemis ebaõnnestunud üliõpilaste tulemusi ei eristata, võib ka ECTS jaotuse tuletamisel kasutada ainult ühte jaotust (näiteks F).

ECTS jaotust on lihtsam tuletada, kui kohalikus süsteemis on kasutusel piisavalt liigendatud hindamiskaala (vähemalt 10-palline positiivne hinne), ometi on Euroopas endiselt palju riike, kus see nii ei ole. Aastal 2006 Eestis kehtestatud hindamiskaala põhjal ei ole ECTS jaotust ilma täiendavate andmete kogumiseta võimalik korrektselt rakendada. Üldine soovitus on, et **kui õppejõu poolt pandud hinnete põhjal ei ole võimalik piisava täpsusega jaotusrühmi moodustada, ei peaks ECTS jaotust üldse tuletama. Selle asemel tuleks hinded esitada ainult kohalikus süsteemis ja selgitada nende tuletamise põhimõtteid eraldi.**

ECTS jaotuse saamiseks on niisama oluline piisavalt suure hinnatavate üliõpilaste hulga olemasolu. Kui eksami on sooritanud sadu üliõpilasi, ei ole nende tulemuste alusel tavaliselt keeruline ka ECTS jaotust tuletada, samas kui kolme või kaheksa üliõpilase hulgast oleks 10% parimate või nõrgemate eristamine võimatu. **Üldiselt peetakse ECTS jaotuse korrektse tuletamise eelduseks sellise õpperühma olemasolu, kus vähemalt 30 üliõpilast on saanud positiivse hinde**, soovitav on aga veelgi suuremate rühmade kasutamine (100 ja enam).

Kui õpperühmad on eeldatavast väiksemad, soovitatakse kasutada erinevate eksamisessioonide ja õppeaastate või sarnaste ainete ja moodulite raames saadud tulemusi. Väga väikeste rühmade puhul soovitatakse kasutada kõige parema üliõpilase subjektiivset jaotamist (näiteks B) ja hinnata teisi üliõpilasi suhtes selle hindega.

Näide ECTS jaotuse rakendamisest sarnaste ainete rühmale (Strathclyde'i Ülikool, Suurbritannia).

Keemia / ühe kursuse erialaained valitud semestri jooksul				Ajalugu / ühe kursuse erialaained valitud semestri jooksul					
Kohalik hinne	Üliõpilaste arv	Kumulatiivne		ECTS jaotus	Kohalik hinne	Üliõpilaste arv	Kumulatiivne		ECTS jaotus
		Arv	%				Arv	%	
95+	11	11	1,4	A	95+	0			
90+	16	27	3,5		90+	0			
88+	12	39	5,0		88+	0			
87	3	42	5,4		87	0			
86	3	45	5,8		86	0			
85	18	63	8,1		85	0			
84	4	67	8,6		84	0			
83	12	79	10,2		83	0			
82	3	82	10,6	82	0			A	
81	2	84	10,8	81	0				
80	16	100	12,9	80	0				
79	1	101	13,0	79	0				
78	26	127	16,4	78	0				
77	4	131	16,9	77	1	1	0,1		
76	10	141	18,2	76	2	3	0,2		
75	20	161	20,8	75	5	8	0,5		
74	7	168	21,7	74	0	8	0,5		
73	24	192	24,8	73	7	15	0,9		
72	12	204	26,3	72	5	20	1,1		
71	5	209	27,0	71	6	26	1,5		
70	29	238	30,7	70	29	55	3,1		
69	2	240	31,0	69	16	71	4,0		
68	33	273	35,2	68	30	101	5,7		
67	14	287	37,0	67	36	137	7,8		
66	5	292	37,7	66	58	195	11,1		
65	32	324	41,8	65	71	266	15,1		
64	12	336	43,4	64	78	344	19,5		
63	28	364	47,0	63	98	442	25,1		
62	13	377	48,6	62	117	559	31,7		
61	7	384	49,5	61	109	668	37,9		
60	38	422	54,5	60	146	814	46,2		
59	3	425	54,8	59	73	887	50,4		
58	48	473	61,0	58	88	975	55,4		
57	9	482	62,2	57	107	1082	61,4		
56	8	490	63,2	56	78	1160	65,9		
55	32	522	67,4	55	66	1226	69,6		
54	9	531	68,5	54	53	1279	72,6		
53	32	563	72,6	53	74	1353	76,8		
52	17	580	74,8	52	60	1413	80,2		
51	1	581	75,0	51	46	1459	82,9		
50	33	614	79,2	50	43	1502	85,3		
49	5	619	79,9	49	41	1543	87,6		
48	31	650	83,9	48	37	1580	89,7		
47	5	655	84,5	47	23	1603	91,0		
46	7	662	85,4	46	20	1623	82,2		
45	17	679	87,6	45	40	1663	94,4		
44	16	695	89,7	44	17	1680	95,4		
43	24	719	92,8	43	22	1702	96,6		
42	6	725	93,5	42	16	1718	97,6		
41	4	729	94,0	41	15	1733	98,4		
40	46	775	100,0	40	28	1761	100,0		
Sooritamata	135	910		F	Sooritamata	105	1866		F

Kuna hindamine on õppeprotsessi üks tundlikumaid osi ning Euroopa ainepunktisüsteemi raames väljapakutud skaala erineb põhimõtteliselt väga paljudes Euroopa riikides kasutusel olevatest traditsioonilistest hindamissüsteemidest, ei ole erinevalt Euroopa ainepunktide laialdasest kasutuselevõtust ECTS jaotuskaalat tänaseks siseriiklikult rakendatud mujal kui Norras. Ometi on Euroopa ainepunktisüsteemile üleminekuga üheaegselt mitmel pool siiski muudetud ka kohalikku hindamissüsteemi, et selle põhjal oleks võimalik tuletada ECTS jaotust.

Näide ECTS jaotuskaala ebakorrektselt rakendamisest

Soome muutis augustis 2005 oma senist ühtset hindamissüsteemi, andes kõrgkoolidele vabad käed oma hindamisskaala loomisel. Enamus kõrgkooli on seejärel kasutusele võtnud Eesti hindamissüsteemile sarnase jaotuse, mis põhineb üliõpilaste individuaalsetel teadmistel, mitte võrdlusel teiste üliõpilastega. Enamus Soome kõrgkooli peab oma hindeid Euroopa ainepunktisüsteemi jaotuskaalasse otseselt ülekantavateks, vaatama sellele, et need on tuletatud teistel alustel. Põhimõttelise puudusena ei arvesta selliselt kasutatav tõlgendamine ainete eripärasid ega erinevate õppeaastate tasemeerinevusi.

Enamus ülikool	Kuopio Ülikool	Tampere Ülikool	ECTS
5	11-12	5 / 4,50 – 5,0	A
4	9-10	4 / 3,50 – 4,49	B
3	7-8	3 / 2,50 – 3,49	C
2	5-6	2 / 1,50 – 2,49	D
1	3-4	1 / 1,0 – 1,49	E
0	1-2	0	F

2.3.2. Riiklik regulatsioon

Muudatused õigusaktides, mis kohustavad Eesti kõrgkooli kasutusele võtma ECTS ainepunktisüsteemi alates 2009/2010. õppeaastast, ei too kaasa muutusi praeguses hindamissüsteemis.

Kuigi olemasoleva hindamissüsteemi analüüs ja võimalik muutmine võib olla otstarbekas õppekavade õpitulemustepõhisele kirjeldusele üleminekul, ei ole täna põhjust ECTS jaotuskaala siseriikliku kasutuselevõtu kavandamiseks.

2.4. Euroopa ainepunktide ülekande süsteem

Euroopa ainepunktisüsteemi siseriiklikul rakendamisel ei tohiks siiski unustada, et üliõpilaste ja õppejõudude mobiilsust toetava vahendina eeldab Euroopa ainepunktisüsteemi rakendamine endiselt kindlate protseduuride järgimist ja dokumentide kasutamist. Kuigi enamus Eesti kõrgkooli on Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemi rakendanud juba aastaid, olgu siinkohal olulisemad põhimõtted veelkord välja toodud.

2.4.1. Põhimõtted ja dokumentatsioon

Euroopa ainepunktisüsteemi rakendamine üliõpilasvahetuses ei ole alati kohustuslik, ent muudab välismaal sooritatud õpingute tunnustamise oluliselt lihtsamaks. Euroopa ainepunktisüsteemi on üliõpilasvahetuse läbiviimisel kohustunud rakendama kõik kõrgkoolid, kes on alla kirjutanud Euroopa Komisjoni Erasmuse Ülikoolihartale. Üliõpilase õiguste kaitseks on täiendavalt välja töötatud Erasmuse üliõpilaskaart, millega iga vahetuses osalev üliõpilane on kohustatud tutvuma ja kuhu on kirjutatud tema õigused ja kohustused.

Enne välisõpingute algust tuleb kõrgkoolil iga üliõpilasega sõlmida **õppeleping** (*learning agreement*), mille allkirjastavad nii osalev üliõpilane kui saatev ja vastuvõttev kõrgkool. Õppelepinguga pannakse paika üliõpilase individuaalne õppeplan väliskõrgkoolis viibimise perioodil ja seal sooritatud õpingute tunnustamise kord.

Õppelepingu kirjutab saatva kõrgkooli poolt alla isik, kellel on õigus õpingutulemuste ülekandmise otsuseid langetada. Üliõpilane ei peaks üksikute ainete tunnustamise üle eraldi õppejõududega läbi rääkima. Juhul, kui allkirjastatud õppelepingus tuleb mingil põhjusel teha muudatusi (aine ärajäämine, õppejõu lahkumine vmt), tuleb õppelepingut esimesel võimalusel täiendada. Ka õppelepingu lisad tuleb korrektselt vormistada ja allkirjastada, vaid nii on võimalik kindlustada välisõpingute õiglane tunnustamine.

Soovitav on, et õppelepinguga või selle lisaga sätestatakse ka üheselt see, millistest ainetest on üliõpilane pärast välisõpingute edukat sooritamist kodukõrgkoolis vabastatud. Nii välistatakse välismaal sooritatud ainete arvestamine ainult valik- või vabaainetena. Kui välismaal sooritatud aineid ei ole võimalik arvestada kodukõrgkoolis ette nähtud kohustuslike ainete asendusena, ei ole Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemi mõistes tegemist korrektselt läbiviidud välisõpingute tunnustamisega. Õppeleping on välisõpingute tunnustamise olulisimaks dokumendiks, õigel rakendamisel on enne õpingute algust allkirjastatud õppeleping tunnustamise aluseks ja õpingute järel sooritatud aineid enam ei analüüsita. Õppelepingus sätestatud ja üliõpilase poolt positiivselt sooritatud ained peavad leidma kajastamist üliõpilase kodukõrgkooli õppetulemustes vastavalt õppelepingus toodud tingimustele.

Kõrgkoolidel on lubatud kasutada mistahes õppelepingu vormi, kui see sisaldab kõiki tunnustamise korrektseks läbiviimiseks olulisi elemente. Enamus Euroopa kõrgkoolide kasutab siiski Erasmuse raames välja töötatud standardseid vorme (*lisa 2.7.1*).

Individaalse õppeplani koostamise eelduseks on detailse informatsiooni kättesaadavus väliskõrgkoolis pakutavate õppekavade, moodulite ja ainete kohta. Selleks on vaja üksikasjalikku **ainekataloogi** (*Information package/Course catalogue*). Ainekataloogi olemasolu rahvusvahelisel laialdaselt kasutatavas keeles on Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemi kasutamise aluseks – see loob võimaluse mõista ja võrrelda pakutavate ainete sisu, raskust ja konteksti ning annab välisüliõpilasele vajalikku esmast infot praktilistes küsimustes.

Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemi mõistes ei saa lugeda ainekataloogiks trükist, mis on loodud vaid välisüliõpilastele või sisaldab ainult võõrkeeles loetavate ainete kirjeldusi. Ainekataloog

peab looma tervikpildi kõigist kohalikele üliõpilastele avatud ainetest ja õppekavadest ning lubama välisüliõpilasel või -õppejõul paremini hinnata üksikute võõrkeeles loetavata ainete olemust. Lisaks õppekavade ja ainete kirjeldustele peab ainekataloog sisaldama ka välisüliõpilasele õppima asumiseks olulist informatsiooni.

Ainekataloogi tuleks regulaarselt uuendada, ent mitte harvem kui kord aastas. Üldjuhul peaks see olema kättesaadav interneti vahendusel ja lihtsalt (soovitavalt otselingina) ligipääsetav kõrgkooli üldiselt veebilehelt. Ainekataloogile lisab väärtust see, kui kataloogis on võimalik tutvuda ka konkreetse semestri tunniplaaniga ja registreerida ainetele. Ainekataloogi väljaandmine trükisena ei ole kohuslik ning sõltub konkreetsest vajadusest ja võimalustest.

Igale välisüliõpilasele tuleb tema õpingute lõpul väljastada **tõend õppetulemuste kohta** (*transcript of records*), millel näidatakse tema õpingute tulemused koos antud ainepunktide ja hinnetega. Tõendil õppetulemuste kohta peab läbitud ainete maht olema näidatud Euroopa ainepunktides, hinnete osas tuleb kindlasti näidata kohalikus süsteemis antud hinnet ja võimaluse korral paralleelselt jaotust ka ECTS skaalal.

Tõend õppetulemuste kohta tuleb väljastada nii väljaminevatele üliõpilastele nende välisõpingute alguses, et näidata väliskõrgkoolile nende varasemaid tulemusi ja teadmisi, kui sissetulnud üliõpilastele nende välisõpingute lõpul, et näidata nende väliskõrgkooli juures sooritatud tulemusi. Euroopa ainepunktisüsteemi siseriiklikul kasutamisel ei tohi välismaal Euroopa ainepunktisüsteemis väljastatud ainepunkte kohalikkude õppeinfosüsteemi üle kandes enam kuidagi muuta.

Ka õppetulemuste tõendi väljastamisel on kõrgkoolidel lubatud kasutada vaba vormi, kui see sisaldab kõiki tunnustamiseks vajalikke elemente. Enamus kõrgkooli kasutab siiski Erasmuse raames välja töötatud standardseid vorme (*lisa 2.7.2*).

2.5. Euroopa ainepunktisüsteem ja elukestev õpe

Vaid osa tänastest õppuritest õpivad täiskoormusega kõrghariduslikel õppekavadel, üha enam täiskasvanuid võtavad aga osa üksikutest koolitustest, mis võivad, ent ei pruugi olla seotud nende formaalse hariduse ja kvalifikatsiooniga. Enamikul inimestest on väärtuslikke oskusi ja teadmisi, mis nad on omandanud väljaspool kõrgkooli kas iseseisvalt või töö- ja elukogemuse kaudu. Ometi on niivõrd erilaadseid õpinguid võimalik väljendada ainepunktides ning arvestada formaalse hariduse ja kvalifikatsiooni andmisel. Seda saab teha ennekõike kahe Euroopa ainepunktisüsteemi olulisema elemendi – töömahu arvestuse ja õpitulemuste kaudu. Igat laadi õpinguid on võimalik väljendada läbi õpitulemuste ja kõik õpingud eeldavad teatavat töökoormust, mida on võimalik ainepunktides näidata. Euroopa ainepunktisüsteemi on seega võimalik rakendada mistahes täiendkoolituskursusel või töökogemuse läbi saadud oskuste ja teadmiste hindamisel.

Võimalikkusest olulisemaks tõuseb siin hoopis nende õpingute arvestamise ja tunnustamise küsimus, sest kes võiks otsustada, millised on õpitulemused ja kui palju ainepunkte nende eest peaks andma? Kõrghariduses on vastus selge – vaid kõrgharidust andvad asutused on piisavalt pädevad formulee-

rima ja hindama varem omandatud õpitulemusi ning määrama nende omandamiseks tehtud töö eest ainepunkte. Kõrgkoolidel, kui nad seda soovivad, on võimalik siduda väljaspool õppeasutust omandatud teadmised ja oskused ainepunktidega, mida nad väljastavad samade õpitulemuste omandamisel formaalse õppekava raames.

Kõrgkoolide autonoomiast ja valdkondade eripäradest tulenevalt võib sarnaste varasemate õpingute tunnustamine olla erinevalt rakendatav. 2004/2005. õppeaastal algatasid ECTS kvaliteedimärgi saanud kõrgkoolid pilootprojekti, mille raames vahetatakse kogemusi erinevate õppimise viiside tunnustamise praktika osas ja üritatakse jõuda üksmeelele kindlate oskuste ja teadmiste saamiseks vajalikus töömahus. Näiteks arutatakse, kas kindla keeleoskuse taseme puhul võiks eeldada selle omandamiseks samaväärses mahus tehtud tööd ja seeläbi ka samas mahus ainepunktide omistamist.

Euroopa ainepunktisüsteem võimaldab seega hinnata mistahes laadi õpingute töömahtu ja tulemusi. Ka Eestis on selles osas esimesi samme astunud ning ülikoolide ühisalgatusel loodud ESF projekti "Ülikoolilõpetajate konkurentsivõime tõstmine läbi õppetegevuse kvaliteedi arenduse" raames uuritakse nende üliõpilaste vajadusi ja hoiakuid formaalsete õpingute jätkamise suhtes, kes on varasemad õpingud katkestanud, ning püütakse neid teavitada eelnevate õpingute ja töökogemuse arvestamise võimalustest.

2.6. Mõisted

Ainekataloog (*Information package/ Course catalogue*)

Ainekataloogi kaudu antakse üksikasjalik ülevaade kõrgkoolis pakutavate õppekavade, moodulite ja ainete kohta. Lisaks õppekavade ja ainete kirjeldustele peab ainekataloog sisaldama ka välisüliõpilasele õppima asumiseks olulist informatsiooni. Ainekataloogi olemasolu rahvusvaheliselt laialdaselt kasutatavas keeles on Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemi kasutamise aluseks – see loob võimaluse mõista ja võrrelda pakutavate ainete sisu, raskust ja konteksti ning annab välisüliõpilasele vajalikku esmast infot praktilistes küsimustes.

Ainepunkt (*credit point*)

Ainepunkt on üliõpilase töömahtu mõõtühik, mis näitab, kui palju aega kulub keskmisel üliõpilasel määratletud õppetöö ühiku sooritamiseks. Keskmise täiskoormusega õppiva üliõpilase nominaalse aasta eeldatav töömaht on 60 Euroopa ainepunkti.

Akadeemiline õiend, mis väljastatakse õpingute lõpul diplomi lisana (*Diploma Supplement*), järgib Euroopa Komisjoni, Euroopa Nõukogu ja UNESCO/CEPES väljatöötatud vormi ja kirjeldab kvalifikatsiooni tõestaval originaaldokumendil nimetatud isiku edukalt lõpetatud õpingute olemust, taset, konteksti, sisu ja staatust.

Arvestuslik õppeaeg (*notional learning time*)

Arvestuslik õppeaeg on tundide hulk, mida keskmine konkreetse õppekava üliõpilane vastava taseme õpitulemusteni jõudmiseks eeldatavalt vajab.

Bologna protsess (*Bologna process*)

Euroopa kõrghariduse põhjalik ümberstruktureerimine, mille eesmärgiks on parandada siinse kõrghariduse vastavust tööturu vajadustele, edendada kvaliteedikontrolli struktuure, kõrvaldada üliõpilaste liikumist takistavad tegurid, muuta läbipaistvaks ja kergemini võrreldavaks väljastatavad kvalifikatsioonid ning luua ühtne ainepunktisüsteem.

Euroopa ainepunktisüsteem (*ECTS, European Credit Transfer and Accumulation System*)

Euroopa ainepunktisüsteem on üliõpilaskeskne ja tulemustele orienteeritud õppetöö mahtu kirjeldav süsteem, mille kaudu väljendatakse keskmise üliõpilase poolt õppekavas määratletud eesmärkide saavutamiseks tehtava töö hulka.

ECTS jaotuskaala (*ECTS rating scheme*)

ECTS jaotuskaala on suhteline ja näitab üliõpilase tulemusi võrdluses teiste samal ajal aine edukalt läbinud üliõpilastega. ECTSi jaotuskaala ei ole loodud riiklike hindamisskaalade väljavahetamiseks, vaid neis antud hinnete süsteemi mittetundvatele isikutele arusaadavamaks muutmiseks.

ECTS kvaliteedimärk (*ECTS Quality Label*)

Euroopa ainepunktisüsteemi kõikidel esimese ja teise astme õppekavadel korrektselt rakendavatel kõrgkoolidel oli 2006 aastani võimalik Euroopa Komisjonilt taotleda ECTS kvaliteedimärki. Kvaliteedimärgi saamise eelduseks on kahes keeles eksisteeriv ja kinnitatud valdkondades informatsiooni pakkuv ainekataloog, ECTSi õige kasutamine üliõpilasvahetuses ning objektiivsed ja lihtsad välisõpingute tunnustamise protseduurid. ECTS kvaliteedimärk on antud 14 kõrgkoolile Euroopas, neist neli on Belgiast, kaks Austriast, Soomest ja Portugalist.

Hindamine (*assessment*)

Hindamiseks kasutatakse kirjalikke, suulisi ja praktilisi eksameid, arvestusi, projekte ja portfooliod. Nendega kontrollitakse üliõpilaste edasijõudmist.

Hindamiskriteeriumid (*assessment criteria*)

Hindamiskriteeriumite kaudu kirjeldatakse, mida õppur peab saavutatud õpitulemuste demonstreerimiseks tegema.

Kontakt tund (*contact hour*)

45–60-minutilist õppetegevust, kus üheaegselt osalevad nii õppejõud kui üliõpilane, nimetatakse kontaktunniks.

Kraad (*degree*)

Kraadi annab kõrgkool vastava kõrgharidusastme õppekava täitnud ja lõputöö kaitsnud või lõpueksami sooritanud isikule. Kraadi väljaandmist tõendab vastav lõpudokument.

Kvalifikatsioon (*qualification*)

Õppekava läbimist kinnitav ja dokumendiga tõendatud akadeemiline kraad, tiitel, nimetus, diplom või muu tunnustus, mille on andnud selleks pädev asutus õppekava kohaselt, mida välisriik peab oma haridussüsteemi osaks, ja mille on pädeva asutuse tunnustus asukohariigiis.

Kvalifikatsiooniraamistik (*qualification framework*)

Ühtne ja rahvusvaheliselt mõistetav kirjeldus, mille kaudu on võimalik selgitada ning üksteisega arusaadavalt seostada kõiki kvalifikatsioone ja teisi õpisaavutusi.

Künnis (*threshold*)

Künnis on teadmiste ja pädevuste määr, mille saavutamisel saab üliõpilane kirja positiivse hinde ning ainepunktide. Õpitulemuste künnise taseme kirjeldamisel näidatakse, millised on need teadmised ja pädevused, mis kõigil aine või õppekava läbinutel kindlasti olemas on. Künnise kirjeldamine on vältimatu reguleeritud kutsealade puhul, üldjuhul peetakse aga otstarbekamaks keskmise üliõpilase teadmiste ja pädevuste kirjeldamist.

Moodul (*module*)

Terviklik formaalselt moodustatud õppekava osa, mis annab õppurile kindlad pädevused ning mida on võimalik kirjeldada üheste ja sidusate õpitulemuste kaudu. Moodulitel põhinevas õppekavas on ained koondatud suurematesse standardse mahuga kogumitesse, mis välistab õppekava tarbetu killustatuse ning võimaldab vähendada üliõpilase poolt tehtavate eksamite ja arvestuste hulka.

Oskus (*skill*)

Oskus on suutlikkus, mis on omandatud õppeprotsessi käigus.

Pädevused (*competences*)

Pädevused on teadmiste, oskuste ja suhtumiste kogum, mis kujuneb õppeprotsessi tulemusena ja mida selle erinevates etappides hinnatakse. Pädevused võivad olla üldised ja erialaspetsiifilised. Õppetöö tulemusena omandatavaid pädevusi kirjeldatakse õpitulemuste kaudu.

Tõend õppetulemuste kohta (*transcript of records*) annab informatsiooni õppekava või selle osade täitmise tulemuste kohta. Sellel on näidatud üliõpilasele antud ainepunktid ja hinded. Tõendi õppetulemuste kohta (*transcript of records*) saab väljastada üliõpilastele mistahes õpingute järgus ja see võib kajastada õpingute tulemusi ka kindlalt piiritletud ajavahemikul (näiteks väliskõrgkoolis õppimise ajal).

Õpitulemused, õpiväljundid (*learning outcomes*)

Õpitulemused on teesid, mis väljendavad seda, mida üliõpilane pärast õppekava või mõne selle osa edukat läbimist teab, mõistab või oskab teha. Koos hindamiskriteeriumitega määratlevad õpitulemused ainepunkti saamise eeldused.

Õppekava (*study programme*)

Õppe alusdokument, mis määrab kindlaks läbiviidava õppe eesmärgid, õppe nominaalkestuse ja mahu, õppe alustamise tingimused, õppeainete loetelu mahu, lühikirjeldused ning valikuvõimalused ja -tingimused, spetsialiseerumisvõimalused ja õppe lõpetamise tingimused.

Õppeleping (*learning agreement*)

Õppelepinguga pannakse paika üliõpilase individuaalne õppeplaani väliskõrgkoolis viibimise perioodiks ja seal sooritatud õpingute tunnustamise kord.

2.7. Näidised

- 2.7.1. Õppeleping (Learning Agreement)
- 2.7.2. Tõend õppetulemuste kohta (Transcript of Records)
- 2.7.3. Mooduli või aine planeerimise mudel (Form for Checking Workload of an Educational Module I) (Tuning)
- 2.7.4. Üliõpilase töökoormuse kontrollimise küsimustik (Form for Checking Workload of an Educational Module II) (Tuning)

Lisa 2.7.1.

**Learning Agreement
Academic Year 200.../200...**

Name of student: .....
Sending institution: .....
Country: .....

DETAILS OF THE PROPOSED STUDY PROGRAMME ABROAD/LEARNING AGREEMENT

Receiving institution: .....
Country: .....

Course unit code (if any) and page no. of the information package	Course unit title (as indicated in the information package)	Number of ECTS credits
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Student's signature: .....
Date: .....

SENDING INSTITUTION

We confirm that the proposed programme of study/learning agreement is approved.

Departmental coordinator's signature

Institutional coordinator's signature

.....

.....

Date: .....

Date: .....

RECEIVING INSTITUTION

We confirm that this proposed programme of study/learning agreement is approved.

Departmental coordinator's signature

Institutional coordinator's signature

.....

.....

Date: .....

Date: .....

Name of student: .....

Sending institution: .....

Country: .....

CHANGES TO ORIGINAL PROPOSED STUDY PROGRAMME/LEARNING AGREEMENT

(to be filled in ONLY if appropriate)

Course unit code (if any) and page no. of the information package	Course unit title (as indicated in the information package)	Deleted course unit	Added course unit	Number of ECTS credits
1.		☐	☐	
2.		☐	☐	
3.		☐	☐	
4.		☐	☐	
5.				

if necessary, continue this list on a separate sheet

Student's signature: .....

Date: .....

SENDING INSTITUTION

We confirm that the above-listed changes to the initially agreed programme of study/learning agreement are approved.

Departmental coordinator's signature ..... Institutional coordinator's signature .....

Date: ..... Date: .....

RECEIVING INSTITUTION

We confirm by the above-listed changes to the initially agreed programme of study/learning agreement are approved.

Departmental coordinator's signature ..... Institutional coordinator's signature .....

Date: ..... Date: .....

Lisa 2.7.2.

**Transcript of Records
Academic Year 200.../200...**

NAME OF SENDING INSTITUTION: ..... Faculty/Department:..... ECTS departmental coordinator: ..... Tel.: ..... Fax: ..... e-mail: .....
NAME OF STUDENT: ..... Date and place of birth: ..... Sex: .... Matriculation date: ..... Matriculation number: ....
NAME OF RECEIVING INSTITUTION: ..... Faculty/Department: ..... ECTS departmental coordinator: ..... Tel.: ..... Fax: ..... e-mail: .....

Course Unit code (1)	Title of the course unit	Duration of course unit (2)	Local grade (3)	ECTS grade (4)	ECTS credits (5)

(1) (2) (3) (4) (5) see explanation on back page

Diploma/degree awarded: .....

Date:

Signature of registrar/dean/administration officer:

Stamp of institution:

NB: This document is not valid without the signature and the official stamp of the institution.

(1) **Course unit code:**

Refer to the ECTS information Package

(2) **Duration of course unit:**

Y = 1 full academic year

1S = 1 semester

1T = 1 term/trimester

2S = 2 semesters

2T = 2 terms/trimesters

(3) **Description of the institutional grading system:**

.....
.....
.....
.....

(4) ECTS grading scale:

ECTS Grade	% of successful students normally achieving the grade
A	10
B	25
C	30
D	25
E	10
FX	-
F	-

 Lisa 2.7.3.

**Form for Checking Workload of an Educational Module I
(completed by the teacher)**

Followed the example presented by “Tuning Educational Structures in Europe”

Programme of Studies:	-
Name of the module / course unit:	Intercultural Communication in Multicultural Societies
Type of course:	Elective course unit
Level of the module / course unit:	Bachelor
Prerequisites:	-
Number of credits	5 ECTS (average student working time: 130 hours)

Main competences to be developed:

1. Appreciation of diversity and multiculturality (related to modules X, Y, Z)
2. Capacity to work in multicultural contexts (related to modules A, Z, J)
3. Teamwork (related to modules ....)
4. Oral and written communication (related to modules ....)
5. Capacity for applying knowledge in practice (related to modules ....)
6. Understanding of cultures and customs of other countries
7. Capacity to understand structures of cultural systems (related to modules ....)
8. Capacity to have an independent judgement on current related issues

Learning outcomes	Educational activities	Estimated student work time	Assessment	
Familiarity with diverse approaches to culture and understanding of their implications. Understanding and capacity to use in an adequate academic context key concepts such as cultural identity, multiculturalism, integration, assimilation, segregation, context and meaning, etc	Background questionnaire	½ hour	Class Participation *40%	
	Lecture 1: Approaches to culture	1 hour		
	Group work on definitions of culture	1 hour		
	Class discussion	½ hour		
	Reading assignment	5 hours		
	Development by the student of his or her own mental frameworks in relation to the various layers of culture and the key issues in the current debate concerning different degrees of tolerance of cultural symbols	Class seminar on reading assignment	½ hour	Oral presentations (all groups) 12%
		Lecture 2: Perception and Culture	1 hour	
		Reading assignment on the lecture	3 hours	
		Class seminar on reading assignment	½ hour	
		Lecture 3: Cultural identities, group, individual and society	1 hour	
		Reading assignment on the lecture	5 hours	
	Understanding and being able to identify the different dimensions of cultural differences in approaches to: space, time, equity, hierarchy, high-low context, etc	Class seminar on reading assignment	½ hour	One written case study to be analysed 10%
Lecture 4: Symbols, heroes and values		1 hours		
Writing and presentation of Team work 1: Cultural symbols in the current debate in newspapers (search for relevant articles on the web, setting up of individual dossiers, reading and analysis)		15 hours 3 hours		
Understanding processes of zacculturation transition from ethnocentrism to ethno-relativism and capacity to articulate own /somebody else's processes	Group work on 8 short case studies followed by class debate	1 and ½ x 8 = 12 hours	Write a two-page report based on personal experience 8%	
	Presentation of the theoretical perspective on the cultural dimension	1½ hours		
	Background reading of selected texts	12 hours		
	Lecture 5: Presentation of Ben-net's model, followed by critical perspective by the group.	1½ hours		
	Lecture 6: Process of acculturation, followed by identification of significant steps by the group	1½ hours		
Reading assignment	4 hours			
Personal reflection of themes presented in the lectures	1 hour			
Written report	3 hours			

Understanding obstacles and roads to intercultural communication	Panel of presenters from different cultures and debate. Reflection exercise	3 hours	Self-evaluation (with guides) *8%	
	Lecture 7: Intercultural Communication. Key issues	1½ hours		
Development of comprehensive listening and capacity to answer in the appropriate cultural key	Reading assignment	3 hours		
	Personal reflection of themes presented in the lectures	1 hour		
	Film: "No Man's Land".	2 hours		
	Class Discussion about the film	1½ hours		
Development of an attitude of respect and appreciation of diversity	Lecture 8: The role of perception in intercultural communication	1½ hours		
	Reading assignment	2 hours		
	Which are the main three points of the assigned reading? Debate in class	1½ hours		
Understanding the current challenge of migration and the possible solutions for the future	Visit to NGO or other type of organisation that works with people from other cultures	3 hours		Oral presentations (all groups) 12%
	Lecture 9: Value of Diversity. Migration: variety at our door	1½ hours		
	Reading assignment	5 hours		
	Class seminar on reading assignment	1½ hours		
	Lecture 10: Managing Diversity	1½ hours		
Understanding of the debate about models of society and policies for different cultures and migrant groups	Lecture 11: Images and reality of Multiculturalism	1½ hours		
	Writing and presentation of Team work 2: Towards Cultural Cohesion. Solutions, laws and policies in Multicultural State (search for relevant information, reading and analysis)	15 hours 3 hours		
Awareness of different approaches and issues in research in intercultural communication	Lecture 12: Main research approaches	1½ hours	Learning Report 10%	
	Group work on Different Research issues	1½ hours		
	Preparation of Learning Report	2½ hours		
Total		130 hours	100%	

* Class participation, which includes attendance, preparation of reading assignment and class discussion. This relates to the whole course.

**Form for Checking Workload of an Educational Module II
(to be completed by the student)**

Followed the example presented by "Tuning Educational Structures in Europe"

Programme of Studies:	-
Name of the module / course unit:	Intercultural Communication in Multicultural Societies
Type of course:	Elective course unit
Level of the module / course unit:	Bachelor
Prerequisites:	-
Number of credits	5 ECTS (average student working time: 130 hours)

Main competences to be developed:

1. Appreciation of diversity and multiculturality (related to modules X, Y, Z)
2. Capacity to work in multicultural contexts (related to modules A, Z, J)
3. Teamwork (related to modules ....)
4. Oral and written communication (related to modules ....)
5. Capacity for applying knowledge in practice (related to modules ....)
6. Understanding of cultures and customs of other countries
7. Capacity to understand structures of cultural systems (related to modules ....)
8. Capacity to have an independent judgement on current related issues

Learning outcomes	Educational activities	Estimated student work time	Assessment
<p>Familiarity with diverse approaches to culture and understanding of their implications.</p> <p>Understanding and capacity to use in an adequate academic context key concepts such as cultural identity, multiculturalism, integration, assimilation, segregation, context and meaning, etc</p> <p>Development by the student of his or her own mental frameworks in relation to the various layers of culture and the key issues in the current debate concerning different degrees of tolerance of cultural</p>	Background questionnaire	½ hour	<p>Class Participation *40%</p> <p>Oral presentations (all groups) 12%</p>
	Lecture 1: Approaches to culture	1 hour	
	Group work on definitions of culture	1 hour	
	Class discussion	½ hour	
	Reading assignment	5 hours	
	Class seminar on reading assignment	½ hour	
	Lecture 2: Perception and Culture	1 hour	
	Reading assignment on the lecture	3 hours	
	Class seminar on reading assignment	½ hour	
	Lecture 3: Cultural identities, group, individual and society	1 hour	
	Reading assignment on the lecture	5 hours	
	Class seminar on reading assignment	½ hour	
	Lecture 4: Symbols, heroes and values	1 hours	
Writing and presentation of Team work 1: Cultural symbols in the current debate in newspapers (search for relevant articles on the web, setting up of individual dossiers, reading and analysis)	15 hours 3 hours		
<p>Understanding and being able to identify the different dimensions of cultural differences in approaches to: space, time, equity, hierarchy, high-low context, etc</p>	Group work on 8 short case studies followed by class debate	1 and ½ x 8 = 12 hours	<p>One written case study to be analysed 10%</p>
	Presentation of the theoretical perspective on the cultural dimension	1½ hours	
	Background reading of selected texts	12 hours	
<p>Understanding processes of acculturation transition from ethnocentrism to ethno-relativism and capacity to articulate own /somebody else's processes</p>	Lecture 5: Presentation of Bennet's model, followed by critical perspective by the group.	1½ hours	<p>Write a two-page report based on personal experience 8%</p>
	Lecture 6: Process of acculturation, followed by identification of significant steps by the group	1½ hours	
	Reading assignment	4 hours	
	Personal reflection of themes presented in the lectures	1 hour	
	Written report	3 hours	

Understanding obstacles and roads to intercultural communication	Panel of presenters from different cultures and debate. Reflection exercise	3 hours	Self-evaluation (with guides) *8%
	Lecture 7: Intercultural Communication. Key issues	1½ hours	
Development of comprehensive listening and capacity to answer in the appropriate cultural key	Reading assignment	3 hours	
	Personal reflection of themes presented in the lectures	1 hour	
	Film: "No Man's Land".	2 hours	
Development of an attitude of respect and appreciation of diversity	Class Discussion about the film	1½ hours	
	Lecture 8: The role of perception in intercultural communication	1½ hours	
	Reading assignment	2 hours	
	Which are the main three points of the assigned reading? Debate in class	1½ hours	
	Visit to NGO or other type of organisation that works with people from other cultures	3 hours	
Understanding the current challenge of migration and the possible solutions for the future	Lecture 9: Value of Diversity. Migration: variety at our door	1½ hours	Oral presentations (all groups) 12%
	Reading assignment	5 hours	
	Class seminar on reading assignment	1½ hours	
	Lecture 10: Managing Diversity	1½ hours	
Understanding of the debate about models of society and policies for different cultures and migrant groups	Lecture 11: Images and reality of Multiculturalism	1½ hours	
	Writing and presentation of Team work 2: Towards Cultural Cohesion. Solutions, laws and policies in Multicultural State (search for relevant information, reading and analysis)	15 hours 3 hours	
Awareness of different approaches and issues in research in intercultural communication	Lecture 12: Main research approaches	1½ hours	Learning Report 10%
	Group work on Different Research issues	1½ hours	
	Preparation of Learning Report	2½ hours	
Total		130 hours	100%

* Class participation, which includes attendance, preparation of reading assignment and class discussion. This relates to the whole course.

ARCHIMEDES
sihtasutus

Haridus ja kultuur

Haridus- ja Teadusministeerium